

ZORG VOOR DIEREN! EEN HOUTENS DIERENWELZIJNBELEID

Houten, 29 januari 2008

Inhoudsopgave

Inleiding	pagina 5
1. Opvang van dieren	pagina 7
2. Dieren voor vermaak, educatie en recreatie	pagina 10
3. Beleid en regelgeving	pagina 13
4. Bouwen, onderhoud en beheer	pagina 15
5. Het goede voorbeeld	pagina 18
6. Financiën	pagina 20
Bijlage 1: Resultaat en acties <i>Zorg voor dieren!</i>	pagina 22
Bijlage 2: Gemeentelijke coördinator dierenwelzijn en aanspreekpunten per afdeling	pagina 24
Bijlage 3: Bijschriften gebruikte foto's en afbeeldingen	pagina 25

Inleiding

Aandacht voor dierenwelzijn is niet nieuw. Al jaren bestaat dierenwelzijnwetgeving zoals de Flora- en faunawet en de Gezondheids- en WelzijnsWet voor Dieren. In de afgelopen jaren heeft dierenwelzijn meer politieke aandacht gekregen. Er is een Partij voor de Dieren opgericht en zo'n 35 gemeenten, waaronder Houten, hebben inmiddels een portefeuillehouder Dierenwelzijn aangesteld om van dit onderwerp serieus werk te maken.

Tijdens de begrotingsraad van 7 november 2006 heeft de ITH een motie inzake dierenwelzijn ingediend. Deze motie is die avond ingetrokken na een toezegging van het college een beleidsnotitie voor te bereiden, die aan de raad zal worden voorgelegd. De motie gaf geen indicatie over de reikwijdte van het thema. De portefeuille dierenwelzijn is bij de wethouder Openbare Werken ondergebracht.

Met de notitie *Zorg voor dieren!* wordt een gemeentebreed dierenwelzijnbeleid opgesteld.

Belang

In Houten bevinden zich veel dieren, zowel in het stedelijk als het landelijk gebied. Tegenover deze dieren hebben wij als mens, maar ook als gemeentelijke organisatie, verplichtingen. Dieren horen bij onze samenleving en verdienen onze zorg, omdat ze in grote mate van ons afhankelijk zijn. Veel van onze besluiten en activiteiten zijn van invloed op het welzijn van dieren, zowel op de gehouden dieren als de in het wild levende dieren. Daarom willen wij als gemeente onze wettelijke taken en plichten nakomen en - waar mogelijk en wenselijk - aspecten van dierenwelzijn meenemen in onze besluiten en activiteiten.

In *Zorg voor dieren!* geven wij een integraal zicht op dierenwelzijn in de gemeentelijke organisatie; wat doen we op dit moment al met dierenwelzijn en hoe willen we dit verbeteren en verder ontwikkelen. De acties die we in deze notitie benoemen hebben allen effect op dieren en dierenwelzijn. De een wat directer dan de ander, maar uiteindelijk dragen ze allemaal bij aan de zorg voor dieren en het dierenwelzijn in de gemeente Houten.

Proces

Sinds de begrotingsraad in november 2006 hebben wij niet stil gezeten. Wij hebben gesprekken met dierenwelzijnsorganisaties gevoerd, zowel landelijk als regionaal. Ook nemen we deel aan het landelijke overleg van wethouders Dierenwelzijn dat door de Dierenbescherming wordt georganiseerd. *Zorg voor dieren!* is tot stand gekomen door binnen de gemeentelijke organisatie te inventariseren wie op welke afdeling met dieren en dierenwelzijn te maken hebben. Deze informatie, de informatie van dierenwelzijnsorganisaties en nota's dierenwelzijn van andere gemeenten hebben het kader opgeleverd van waaruit deze notitie verder is uitgewerkt.

Om input te krijgen vanuit het werkveld, hebben wij op 22 november 2007 een bijeenkomst georganiseerd. Hiervoor zijn instellingen en organisaties uitgenodigd die zich bezighouden met dieren en dierenwelzijn in de gemeente Houten. Het was een geanimeerde avond, waarin iedereen zijn mening en aandachtspunten heeft gegeven. De notitie is de uitkomst van het proces tot nu toe en de input die is verzameld.

Resultaat

Met de notitie *Zorg voor dieren!* scheppen wij een integraal raamwerk voor het verbeteren en ontwikkelen van de zorg voor dieren en het dierenwelzijn in de gemeente Houten. In belangrijke mate gaat het om voortzetting of aanpassing van bestaande activiteiten. Ook staat een aantal nieuwe acties op stapel. Gezien de hoeveelheid zullen wij niet alle acties in het komende jaar kunnen afronden. Wat wij in 2008 in ieder geval op orde willen hebben, is de uitvoering van de wettelijke taken en plichten die wij als gemeente voor de opvang van dieren hebben. Wij zullen deze verplichtingen, binnen de mogelijkheden die wij tot onze beschikking hebben, zo ruim mogelijk invullen.

Kader

In Houten gaan wij uit van de verantwoordelijkheid van de dierenbezitter. Dit betekent dat in de eerste plaats de eigenaar van een dier verantwoordelijk is, zowel voor de gezondheid als het welzijn van het dier. Als dit om een bepaalde reden niet kan of niet lukt, dan hebben wij als samenleving als geheel, en als gemeente in het bijzonder, een verantwoordelijkheid.

Wij juichen het toe als belangenverenigingen, beroepsgroepen of bedrijfsorganisaties zelf richtlijnen opstellen voor de omgang met dieren en het verbeteren van dierenwelzijn en zij initiatieven ontplooiën om het dierenwelzijn te verbeteren. Zo heeft de Algemene Utrechtse Hengelsportvereniging gedragsregels voor vissers opgesteld en zet Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland samen met de overheid, de Dierenbescherming en ketenpartijen projecten op rond nieuwe vormen van veehouderij. Dit om tegemoet te komen aan de steeds hogere eisen die consumenten aan het welzijn van dieren in de veehouderij stellen.

Wij beperken ons in deze notitie nadrukkelijk tot die aspecten van dierenwelzijn die onder de verantwoordelijkheid van gemeenten vallen. Wij gaan niet in op aspecten die tot de verantwoordelijkheid van andere overheden behoren, zoals het welzijn van landbouwhuisdieren, intensieve landbouw en bio-industrie, pelsdieren en proefdieren.

Onder dierenwelzijn verstaan wij de lichamelijke gezondheid en het welbevinden van dieren. Wij gaan uit van het algemeen aanvaard idee dat een dier zich het best voelt in omstandigheden die zo veel mogelijk aansluiten bij het natuurlijke gedrag van het dier en die zo min mogelijk aanleiding geven tot stress, pijn of angst. Deze omschrijving wordt gebruikt in de publieksenquête *Opvattingen over dierenwelzijn in Nederland*. Minister Verburg van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft dit als input gebruikt voor de nota Dierenwelzijn, die zij op 12 oktober 2007 presenteerde. In het coalitieakkoord van 7 februari 2007 staat dat de inzet is te komen tot een verdere verbetering van het dierenwelzijn. In de nota van de minister is uitgewerkt langs welke weg deze verbetering wordt gerealiseerd. In de verdere ontwikkeling van ons lokale dierenwelzijnbeleid houden wij de landelijke ontwikkelingen goed in de gaten.

Leeswijzer

De indeling van *Zorg voor dieren!* is voortgekomen uit het kader dat is gebruikt voor het opstellen van de notitie. De hoofdstukindeling is gerelateerd aan de gemeentelijke werkgebieden die met dieren en dierenwelzijn te maken hebben. In de tekst worden verschillende acties voorgesteld. Hiervan is een overzicht opgenomen in bijlage 1.

Verantwoording

Wij kiezen ervoor aan het dierenwelzijnbeleid geen beleidsperiode de te koppelen. Om het beleid op de agenda te houden door het jaar heen en de acties te monitoren, stellen wij voor het dierenwelzijnbeleid te verantwoorden in de begrotingscyclus. Ieder jaar zorgen wij voor een kort verslag van acties en ontwikkelingen en geven wij aan wat de plannen en het budget zijn voor het komende jaar.

1. Opvang van dieren

Gevonden dieren vallen volgens het Burgerlijk Wetboek (boek 5, artikel 8, lid 3) onder de verantwoordelijkheid van de gemeente. Een vinder van een zwerfdier is verplicht hiervan zo snel mogelijk aangifte te doen bij de politie. Vervolgens treedt het Burgerlijk Wetboek in werking. Op grond daarvan zijn wij verplicht een gevonden dier minimaal twee weken te bewaren en te verzorgen. In deze twee weken kan de eigenaar het dier terughalen. Als de eigenaar zich niet binnen twee weken meldt, zijn wij bevoegd het dier aan een ander te verkopen of af te geven. De opvangplicht is niet beperkt tot honden en katten. Het gaat om alle gevonden dieren die vermoedelijk een eigenaar hebben. Het kan dus ook gaan om een kip of konijn die is ontsnapt.

Huisdieren

In Houten regelt de gemeente de opvang van dieren niet zelf. Wij hebben hiervoor contacten met dierenwelzijnsorganisaties die kennis, kunde en faciliteiten hebben om de opvang van deze dieren op een zorgvuldige manier te verzorgen. Om zeker te zijn van de benodigde kwaliteit werken wij bij voorkeur samen met organisaties die erkend worden door de Dierenbescherming of met de Dierenbescherming zelf.

Dierentehuis Zeist e.o. verzorgt voor ons de opvang van honden en katten. Op dit moment worden er met dit tehuis afspraken gemaakt over vergoeding van de werkzaamheden.

De *Dierenbescherming Zeist* zorgt voor de opvang van de overige gevonden dieren, behalve kippen. Voor de kippen heeft de Dierenbescherming een aantal opvangadressen in de regio. Ook met de Dierenbescherming zijn wij in overleg om afspraken te maken over hun dienstverlening en de vergoeding daarvan.

Ondanks dat het vervoer van gevonden dieren niet tot onze wettelijke taken behoort, nemen wij de zorg voor het vervoer naar een dierenarts of opvang voor onze rekening. De *Dierenambulance Utrecht* verzorgt op dit moment het vervoer van gevonden en zieke dieren in de Houtense regio. Zij heeft echter aangegeven haar werkzaamheden op het Houtense grondgebied te moeten stoppen. Door de uitbreiding van Utrecht met Leidsche Rijn moet zij haar werkgebied verleggen. Wij zijn we in overleg met de Dierenbescherming Zeist en regiogemeenten om nieuwe afspraken voor een dierenambulance in Houten te maken.

Het is ons nog niet duidelijk of met de te maken afspraken de zorg voor de opvang van dieren voldoende toereikend is. Mogelijk is het wenselijk de realisatie van een dierenasiel in Houten te onderzoeken.

Voor niet-gedomesticeerde dieren, de exoten, zijn verspreid over Nederland gespecialiseerde opvangadressen. Zo zit in Delft een opvang voor slangen en in Alphen a/d Rijn een opvang voor schildpadden. Op dit moment is er geen goed zicht op de aanwezigheid van exoten in Houten. In de eerste helft van het jaar zijn overigens wel vier schildpadden gevonden en via de Dierenbescherming ondergebracht bij de schildpaddenopvang. Exoten worden door de Dierenbescherming niet herplaatst.

Actie Met Dierentehuis Zeist e.o. en de Dierenbescherming Zeist maken wij in 2008 afspraken over dienstverlening voor de opvang en vervoer van dieren en onze vergoeding daarvoor. Deze afspraken worden jaarlijks geëvalueerd.

In het wild levende dieren

In het wild levende dieren kunnen ook in nood komen. Ze kunnen bijvoorbeeld vastzitten in prikkeldraad, gewond raken door het verkeer of hoogspanningsmasten, worden vergiftigd of vastvriezen in het ijs. Voor al deze gevallen geldt artikel 36 van de Gezondheids- en WelzijnsWet voor Dieren. Op basis van die bepaling is iedereen verplicht hulpbehoevende dieren de nodige zorg te verlenen. Deze bepaling geldt zowel voor gehouden als in het wild levende dieren. Bovendien is in de Flora- en faunawet, artikel 2, de zorgplicht vastgelegd voor in het wild levende dieren.

Vaak zal de vinder van een gewond dier een dierenambulance inschakelen. Vervolgens zal het dier overgebracht worden naar een professioneel opvangadres of worden bevrijd en teruggedroefd in de vrije natuur. Zo kunnen in onze regio bijvoorbeeld in het wilde levende vogels naar de vogelopvang in Utrecht en is er een egelopvang in IJsselstein.

Als het om ernstige verwondingen gaat, wordt een beroep gedaan op een dierenarts. Aan al deze handelingen zijn kosten verbonden. Om te voorkomen dat burgers deze dieren aan hun lot overlaten, omdat zij niet weten wat te doen of uit vrees voor de hoge kosten die verbonden zijn aan de opvang en verzorging van deze dieren, maken wij hierover in 2008, in aanvulling op de afspraken met de Dierenbescherming en Dierenambulance, afspraken met de dierenartsen.

Actie In aanvulling op de afspraken met Dierentehuis Zeist e.o. en de Dierenbescherming Zeist maken wij in 2008 afspraken met de Houtense dierenartsen over vergoeding van de verzorging en behandeling van in noodgeraakte of gewonde in het wild levende dieren.

Registratie van dieren

Als het gevonden dier dood is, is het een taak van de gemeente om het dier op te ruimen. Dit uit oogpunt van de openbare orde en volksgezondheid (destructietaak). Op het afvalscheidingsstation staat een koelcontainer, waarin alle dode dieren bewaard worden totdat zij opgehaald worden door een erkend destructiebedrijf.

Gevonden honden en katten worden geregistreerd door het maken van een foto en een omschrijving. Deze gegevens worden naar Amivedi - stichting voor vermiste en gevonden dieren - gestuurd, die ze opneemt in haar databank. Met Amivedi is afgesproken dat de dode honden en katten vijf dagen op het afvalscheidingsstation worden bewaard, deze afspraak wordt in sommige gevallen niet nagekomen. Door de registratie van de dode dieren zorgvuldiger te organiseren kunnen we onze afspraak met betrekking tot de bewaartermijn nakomen. Het is van belang om het werkproces op het afvalscheidingsstation op deze afspraken te laten aansluiten. Door het aanschaffen van een chipreader zorgen wij ervoor dat eigenaren van een dier met een chip sneller op de hoogte gebracht kunnen worden van de vondst van hun dier.

Actie Wij gaan in overleg met Amivedi richtlijnen voor registratie van dode dieren opstellen. Wij zullen er voor zorgen dat het werkproces op het afvalscheidingsstation hierop wordt afgestemd. Een chipreader is inmiddels aangeschaft.

Voorkomen is beter dan genezen

Door het chippen van honden en katten kunnen dieren sneller worden herenigd met hun eigenaar. Dit scheelt in de kosten voor opvang. In de landelijke nota dierenwelzijn laat de minister weten dat alle honden per 2011 moeten zijn gechipt. Door in samenwerking met de Houtense dierenartsen en de Dierenbescherming chipacties te organiseren, kunnen we veel zwerflood voorkomen. In de aanloop naar 2011 zullen wij hiervoor jaarlijks een financiële bijdrage opnemen. Cijfers wijzen uit dat er meer katten dan honden kwijt raken. Wij vinden het daarom belangrijk om ook katteneigenaren te stimuleren hun dieren te chippen. Wij zullen, als dit dan nog nodig is, ook na 2011 de chipacties voor katten voortzetten.

Actie Wij reserveren in aanloop naar 2011 jaarlijks een financiële bijdrage voor de organisatie van een chipactie voor honden en katten in samenwerking met de Houtense dierenartsen en de Dierenbescherming.

Crisisbeheersing

Zowel mensen als dieren die slachtoffer worden van een ramp kunnen opvang en verzorging nodig hebben. Opvang en Verzorging kent een wettelijke basis in artikel 4 van de Wet Rampen en Zware ongevallen (WrZo). De gemeente is verantwoordelijk voor dit proces. Opvang en Verzorging is binnen de VeiligheidsRegio Utrecht één van de 25 rampbestrijdingsprocessen, die zijn uitgewerkt in het crisisbeheersingsplan. De (tijdelijke) opvang en verzorging van dieren maakt onderdeel uit van dit proces. Een uitzonderlijke situatie ontstaat wanneer er sprake is van uitbraak van dierziekten, zoals vogelgriep en MKZ. In zulke gevallen ontvangt de gemeente instructies van landelijke overheden.

In het proces *Opvang en Verzorging* zijn de volgende gegevens opgenomen:

- Plaatsen waar dieren opgevangen kunnen worden, bijv. bestaande opvangadressen voor dieren, met uitwijkmogelijkheden naar opvangadressen in nabijgelegen gemeenten.
- Personen en diensten die ingezet kunnen worden voor het vangen en verzamelen van dieren en deze betrekken bij rampoefeningen.
- Zorgen voor voldoende materiaal en materieel om dieren te vangen, te vervoeren en eerste hulp en verzorging te geven.
- Een systeem voor identificatie en registratie van opgevangen dieren.

Over de samenwerking met organisaties als de Dierenbescherming en Amivedi tijdens crises moeten nog concrete afspraken worden gemaakt.

Actie Wij maken in 2008 afspraken met de dierenwelzijnsorganisaties om samenwerking tijdens crises in het proces *Opvang en Verzorging* verder uit te werken.

2. Dieren voor vermaak, educatie en recreatie

Evenementen met dieren

Over het inzetten van dieren bij evenementen lopen de meningen sterk uiteen; van het toestaan tot het al dan niet onder voorwaarden verbieden. De redenen voor een verbod verschillen. Waar de één vanwege welzijnsoverwegingen een verbod of regelgeving wil, vindt de ander dat het doen van een kunstje de integriteit en eigenheid van het dier aantast.

Evenementen met dieren kunnen niet zomaar gehouden worden. De Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren (GWWD) bepaalt dat de mogelijkheden om dieren bij evenementen te gebruiken beperkt zijn. Er worden regels gesteld met het oog op de bescherming van de gezondheid en het welzijn van dieren. Ook moet er recht worden gedaan aan de intrinsieke waarde van het dier. Dit betekent dat het verboden is om dieren als prijs, beloning of gift uit te loven of uit te reiken. Verder is in deze wet een verbod opgenomen (art. 61 lid 2) op wedstrijden met dieren, waarbij de snelheid of kracht van dieren wordt beproefd, tenzij deze bij Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) zijn toegestaan. Dit artikel is echter nog niet in werking getreden. De verwachting is dat dit ook niet op korte termijn zal gebeuren. Artikel 65 van de GWWD bevat de mogelijkheid om bij AMvB regels te stellen over het tonen van dieren wegens 'recreatieve, sportieve of opvoedkundige doeleinden'. Circussen met dieren vallen hier bijvoorbeeld onder. Deze AMvB is tot op heden nog niet tot stand gekomen.

In Houten is voor evenementen een vergunning vereist, dus ook voor evenementen met dieren.

In de *Beleidsnotitie Grote Evenementen* (juni 2007) wordt een evenement omschreven als: 'een publieksgerichte activiteit of een besloten activiteit met uitstraling naar de openbare ruimte, die geluids- of verkeershinder kan veroorzaken en waarvoor gemeentelijke toestemming nodig is'.

De meest belangrijke elementen zijn:

- Publieksgericht, dan wel niet publieksgericht, maar met uitstraling naar de openbare ruimte.
- Er is mogelijk hinder of overlast.
- Incidenteel karakter.
- Verrichting van vermaak.

Hieronder vallen ook evenementen met dieren, zoals circussen en het laten optreden van een kameel in het winkelcentrum. De beurzen en tentoonstellingen met dieren die bijvoorbeeld in het Euretco Expo Center worden gehouden, vallen hier niet onder. Deze vallen onder de verleende milieuvergunning.

In de gemeentelijke beleidsregels, artikel 5, wordt bepaald dat maximaal twee maal per jaar een vergunning voor het houden van een circus mag worden afgegeven. Daarnaast verlenen wij vergunningen alleen aan circussen die zijn aangesloten bij de Vereniging van Nederlandse Circusondernemingen (VNCO). Deze heeft recentelijk de *Richtlijnen Welzijn Circusdieren* van kracht verklaard. Er is overigens naar aanleiding van een kritisch advies van de Raad Dieren Aangelegenheden van het ministerie van LNV over deze richtlijnen onenigheid ontstaan over de kwaliteit van deze richtlijnen.

In de beleidsregels, artikel 8, is opgenomen dat 'evenementen waarbij dieren ter vermaak worden gebruikt en waarbij tevens de gezondheid van het dier gevaar kan lopen.(er geen of onvoldoende

rekening wordt gehouden met dierenwelzijn)' verboden zijn. Handhaving hierop vindt plaats door de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID).

Evenementen met wilde dieren - circussen

Een verbod op evenementen met wilde dieren, waaronder circussen, is wettelijk gezien (nog) niet mogelijk. In Houten vinden wij het belangrijk om te handelen binnen de bestaande wetgeving. Wij overwegen evenementen met wilde dieren te verbieden als de wetgeving dit mogelijk maakt. Het constante vervoer van de dieren en het doen van kunstjes sluiten niet aan bij het natuurlijke gedrag van de dieren en kunnen veel stress veroorzaken. Daarnaast zijn wij van mening dat het voor het succesvol uitbaten van een circus niet nodig is om wilde dieren in te zetten. Cirque du Soleil en het jaarlijkse kerstcircus Cascade in de Stadsschouwburg Utrecht zijn voorbeelden die dit aantonen. Totdat de wetgeving het mogelijk maakt evenementen met wilde dieren te verbieden, zorgen wij voor een zorgvuldige vergunningverlening voor evenementen met (wilde) dieren binnen ons huidige evenementenbeleid. Hierin is een verbod opgenomen voor evenementen waarbij dieren ter vermaak worden gebruikt en waarbij tevens de gezondheid van het dier gevaar kan lopen of waarbij er geen of onvoldoende rekening wordt gehouden met het dierenwelzijn. Om te weten of er daadwerkelijk sprake is van welzijnsaantasting, en in welke mate die voorkomt, heeft de minister van LNV een onderzoek aangekondigd naar allerlei aspecten van het welzijn van dieren in circussen. De resultaten van dit onderzoek worden eind december 2008 verwacht. Deze resultaten nemen wij mee in onze strategie om te komen tot een verbod.

Actie Wij zijn voornemens om evenementen met wilde dieren te verbieden, zodra de wetgeving dit mogelijk maakt.

Natuur en milieueducatie

In aanvulling op het Milieubeleidsplan 2005-2008 (december 2004) is in maart 2007 in het Beleidsplan Natuur- en Milieueducatie de Houtense visie hierop vastgelegd. In het beleidsplan komen de activiteiten aan bod die in de komende vier jaar uitgevoerd gaan worden. Hier staan ook een aantal activiteiten in die zich specifiek met dieren, dierenwelzijn en de relatie tussen mens en dier bezighouden. In de Kinderboerderij is een deel van het Steunpunt Natuur- en Milieueducatie (NME) gevestigd. Het Steunpunt NME bestaat sinds 2003 en is onderdeel van de afdeling Milieu. Er wordt nauw samengewerkt met Natuur- en Milieu Centrum Zeist om kinderen enthousiast te maken voor natuur en milieu.

Het Steunpunt NME biedt ondersteuning aan scholen in het basisonderwijs door het uitlenen van lesmaterialen zoals leskisten, ontdekdozen, documentatie, videobanden, opgezette dieren, spellen, lesbrieven en diverse materialen. Zij geven advies op maat en verzorgen buitenlessen en natuurpaden bij de Boswerf in Zeist.

Ook organiseren ze in nauwe samenwerking met de Kinderboerderij een maandelijks buitenschoolse activiteit. Tijdens deze activiteiten vergaren kinderen op een leuke manier kennis over de natuur en kunnen deze zelf ervaren. Thema's zijn bijvoorbeeld: roofvogels, wateronderzoekjes, insecten, weidevogels, diersporen, etc.

De Kinderboerderij

De kinderboerderij in Houten is een stichting die draait op vrijwilligers. Jaarlijks ontvangt zij een exploitatiesubsidie van € 26.000. Wij vinden een kinderboerderij in Houten van groot belang. Kinderen leren er op een toegankelijk manier om te gaan met dieren. Wij willen in Houten een kinderboerderij waar dierenwelzijn hoog in het vaandel staat. Op dit moment worden er met de kinderboerderij geen afspraken gemaakt over de kwaliteit en het dierenwelzijn. De huidige beheerder zet zich hier al heel erg voor in. Wij stellen voor om met de Stichting Kinderboerderij afspraken te maken over de kwaliteit van de zorg voor de dieren, de faciliteiten en de omgang van de bezoekers met de dieren.

Actie In 2008 gaan wij in overleg met de Stichting Kinderboerderij om afspraken te maken over de kwaliteit van de zorg voor dieren en andere aspecten die het met welzijn van de boerderijdieren te maken hebben.

Hengelsport

De Algemene Utrechtse Hengelsport Vereniging (AUHV) heeft het grootste deel van het water in de gemeente Houten gepacht. De AUHV heeft zo'n 7.000 leden. De vereniging verstrekt niet alleen vergunningen aan haar leden voor het vissen, maar houdt in de gepachte wateren ook toezicht op vissterfte, de ecologie van het water en het beheer van de visstand. Ook zorgen ze voor toezicht en handhaving op de vergunning, de wijze van vissen en het materieel van de vissers. De vereniging heeft zelf een Bijzondere Opsporings Ambtenaar (BOA) in dienst, die toeziet op de naleving van de Visserijwet. Zij geven bovendien voorlichting over het vissen. De KarperStudiegroep Nederland en de AUHV hebben bijvoorbeeld een voorlichtingsdvd over karpervissen gemaakt, die zij gebruiken tijdens ledenvergaderingen en op beurzen. De vereniging heeft gedragsregels opgesteld waarin adviezen staan over hoe diervriendelijk om te gaan met vissen, waaronder het vissen met weerhaakloze haken. De vereniging zorgt zelf voor voldoende voorlichting, toezicht en handhaving. Wij zien voor ons geen taak om hier vanuit het oogpunt van dierenwelzijn op in te grijpen.

Paarden

Landelijk neemt het aantal paarden en pony's sterk toe, zo ook in Houten. De Dierenbescherming constateert dat met het aantal hobbypaarden en -pony's het paardenleed ook toeneemt. Wij hebben navraag gedaan bij een dierenarts in het buitengebied naar de Houtense situatie. Hij constateert dat paardenbezitters goed voor hun dieren zorgen. Een enkele keer staat een dier te nat of in de modder, maar dat is helaas van alle tijd. Hij gaf aan dat hier het paardenleed eerder minder dan meer wordt. Toch hoorden we van de dierenbescherming dat de LID recent een pony uit Schalkwijk heeft laten inslapen, omdat hij al maanden met hoefbevangen rondliep. Zijn hoeven waren dusdanig aangetast dat genezing niet meer mogelijk was. Op dit moment hebben wij geen overzicht van de meldingen die de LID uit de gemeente Houten ontvangt.

Actie Wij vragen de LID om een kopie van de meldingen van dierenmishandeling en dierenleed in de gemeente Houten aan ons te sturen, zodat wij hiervan een overzicht hebben. Wij kunnen dan - indien nodig - actie ondernemen.

3. Beleid en regelgeving

Niet alleen wij, maar ook onze burgers, hebben te maken met allerlei soorten regelgeving. Wij hebben - als gemeentelijke organisatie - ook voor verschillende aandachtsgebieden beleidsplannen opgesteld. We gaan hieronder kort op de diverse beleidsterreinen en regelgevingen in. We laten hierbij zien in welke mate ze wel of niet dieren en dierenwelzijn raken.

Milieubeleid

In het gemeentelijk milieubeleidsplan 2005-2008 (december 2004) is het milieubeleid voor de gemeente Houten vastgelegd. Uitgangspunten zijn het waarborgen van de gezondheid, de veiligheid en de woon- en leefbaarheid en de ambitie om voor nu en later de huidige milieukwaliteit in stand te houden en waar mogelijk te verbeteren. Dierenwelzijn is in dit plan geen specifiek uitgangspunt. In het aanvullende Beleidsplan natuur- en milieueducatie (maart 2007) is de visie op NME binnen de gemeente Houten vastgelegd. Hierin wordt aandacht besteed aan de relatie tussen mens en dier (zie hoofdstuk *Dieren voor vermaak, educatie en recreatie*).

Milieuregelgeving en APV

Dierenwelzijn is geen criterium waarmee in de Wet milieubeheer (Wm) rekening wordt gehouden. Er zijn wel Wm-regelingen, zoals het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij waarin naar dierenwelzijnwetgeving wordt verwezen.

Onze afdeling Milieu heeft een signaleringsfunctie en kan de Algemene Inspectie Dienst (AID) van het ministerie van LNV wijzen op mogelijke overtredingen. De AID toetst vervolgens of aan de dierenwelzijnwetgeving, bijv. het Legkippenbesluit 2003, wordt voldaan. De afdeling Milieu houdt toezicht op het bedrijfsmatig houden van dieren.

Voor het hobbymatig houden van dieren staat regelgeving in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV). Hierin zijn hoofdzakelijk artikelen opgenomen om de overlast van deze dieren te beperken. Bijvoorbeeld artikel 2.4.19, waarin de aanpak van gevaarlijke honden wordt omschreven. Als een hond gevaarlijk wordt geacht, dan kan het college onder andere besluiten een muilkorfplicht of aanlijnplicht met een korte lijn voor te schrijven. De APV kent echter geen geluidnormen. Om met geluid om te gaan afkomstig van dieren in de bebouwde omgeving, sluiten wij aan bij de regelgeving die gehanteerd wordt bij activiteiten die onder de Wm vallen.

Bouwregelgeving

In de bouwregelgeving is dierenwelzijn geen uitgangspunt. Vergunningsaanvragen worden getoetst op zaken als bouwtechnische kwaliteiten en of het bouwplan in het huidige bestemmingsplan past. Is een milieuvergunning nodig, dan toetst de afdeling Milieu het bouwplan hierop. De afdeling Bouwzaken houdt zich bezig met waarden als (constructieve) veiligheid, ruimtelijke kwaliteit, leefbaarheid en duurzaamheid. In het kader van integraliteit melden wij wantoestanden die wij niet zelf(standig) kunnen oplossen aan de instanties die er wel wat mee kunnen, zoals de LID.

Bestemmingsplannen

Bestemmingsplannen regelen zaken die ruimtelijk relevant zijn. In onze bestemmingsplannen voor de buitengebieden doen wij uitspraken over bijvoorbeeld het soort bedrijvigheid. Er wordt niets gezegd over hoe die bedrijvigheid uitgevoerd moet worden. Dit betekent dat we boeren niet kunnen dwingen hun koeien in de wei te zetten om zo de aantrekkelijkheid van het landschap en het welzijn van de dieren te vergroten. Wel dragen wij door de wijze van bestemmen van het land dat bij het agrarische bouwblok hoort (agrarisch zonder bebouwingsmogelijkheden) bij dat het alleen voor het weiden van dieren of telen van producten kan worden gebruikt.

Gezien de planologische regeling in het bestemmingsplan Buitengebied kunnen vrijwel geen nieuwe agrarische bouwblokken, waaronder intensieve veehouderijen, worden gerealiseerd. Alleen bestaande agrarische bouwblokken kunnen daarvoor worden gebruikt. Gezien de milieucontour die een dergelijk bedrijf met zich meebrengt, gebeurt dit vrijwel nooit.

Landschapsbeleidsplan

In ons Landschapsbeleidsplan (september 2002) wordt het behoud en de ontwikkeling van het landschap in het buitengebied beschreven. In het plan is veel aandacht voor het behoud en de ontwikkeling van de flora en fauna. Het biedt een goed kader voor het stimuleren van dierenwelzijn van in het wild levende dieren.

Eén van de uitgangspunten van de visie is het bevorderen van de mogelijkheden voor uitwisseling van populaties van planten en dieren binnen de regio. Dit betekent dat bestaande ecologische verbindingzones versterkt worden en dat gekeken wordt naar het ontwikkelen van nieuwe verbindingzones.

Vanuit het Landschapsbeleidsplan kunnen vele initiatieven worden ontplooid en gestimuleerd. Bij de realisatie van al deze plannen is het stimuleren van diverse flora en fauna het uitgangspunt. Dit kan worden ondersteund door bij de aanpassing van bestaande gebieden en de aanleg van nieuwe natuurgebieden rekening te houden met fourageer- en voortplantingsmogelijkheden. In de afgelopen tijd zijn activiteiten ontplooid op het gebied van advisering over kleinschalige natuurontwikkeling bij particulieren. Samen met Dienst Landelijke Gebied is het plan voor het bosje langs de Rietdijk ontwikkeld. In samenwerking met diverse (milieu)werkgroepen zijn 35 steenuilkasten geplaatst, een aantal paddenpoelen gerealiseerd en twee ooievaarspalen geplaatst. Ook is een advies aan ProRail gegeven over het aanleggen van faunapassages onder de spoorlijn op Houtens grondgebied.

Actie Wij gaan voort op de ingeslagen weg.

Hondenbeleid

Sinds 18 september 2006 gelden de regels van het hondenbeleid in heel Houten. Het hondenbeleid is voortgekomen uit de wens om de overlast van hondenpoep aan te pakken. Al jarenlang staat hondenpoep in de ergernissen top 3. De drie pijlers van het beleid zijn aanlijnen, opruimen en handhaven. Ondanks dat het niet het uitgangspunt is voor het hondenbeleid, maakt dierenwelzijn hier wel onderdeel van uit. Hondenbezitters willen graag de mogelijkheid hebben om hun hond te laten loslopen. Honden worden dan niet alleen uitgelaten, maar kunnen ook uitgelaten zijn. Op dit moment zijn er elf losloopgebieden ingericht. Uit de evaluatie van het hondenbeleid komt de wens naar voren voor de aanleg van extra losloopgebieden. Dit wordt in het voorstel voor aanpassing van het beleid meegenomen.

Actie Wij voeren eventuele acties uit in het kader van het hondenbeleid.

4. Bouwen, onderhoud en beheer

In het onderhoud en beheer van en de plantontwikkeling in de openbare ruimte moeten wij ons houden aan de regels in de Flora- en faunawet. Deze wet gaat uit van een 'nee, tenzij'-beginsel. Dit betekent dat in principe alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten en dieren verboden zijn. De wet erkent de intrinsieke waarde van het in het wild levende dier. Vanuit dat oogpunt is ook de zorgplichtbepaling opgenomen. Hierin staat dat iedereen voldoende zorg in acht neemt voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Ook mag het welzijn van dieren niet onnodig worden aangetast en mag men dieren niet onnodig laten lijden.

Bouwen

Projectontwikkelaars, aannemers, maar ook de gemeente als bouwer, moeten zich aan de bestaande wetgeving houden. Bij planontwikkeling in Houten wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de aanwezige, geregistreerde flora en fauna. Toch komt het voor dat flora en fauna door projectontwikkeling een andere plek moet zoeken. Op de locatie van de Rietplas bijvoorbeeld waren veel oeverwaluwen aanwezig. Door het huidige afwerkniveau van het Rietplasgebied is het niet waarschijnlijk dat de oeverwaluwen hier terugkeren. Onderzocht wordt of het mogelijk is de oeverwaluwen rond de huidige Rietplas een nieuwe plek te geven.

Diverse onderhoudswerkzaamheden

Bij het onderhoud en beheer van het groen in Houten worden de bepalingen van de Flora- en faunawet nageleefd. Het knippen van hagen, het snoeien van bomen en bosplantsoen wordt niet uitgevoerd in de broedperiode tussen half maart en 1 juli. Ook buiten die periode worden geen nesten verstoord. Er is een format ontwikkeld waarmee onze aannemers op een eenvoudige manier de schouwdatum, de constatering en datum van uitvoering van werkzaamheden kunnen invullen. Zo kunnen wij, als opdrachtgever, in de gaten houden of de aannemer zich aan de afspraken houdt. In het kader van baggerwerkzaamheden wordt voorafgaand aan de uitvoering een flora- en fauna onderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek maakt integraal onderdeel uit van het bestek.

Ook bij het onderhoud van sloten, bijvoorbeeld het maaien van de watercultures, wordt rekening gehouden met het aanwezige visbestand. In het verleden hebben werkzaamheden wel eens gezorgd voor grote vissterfte. Toen zijn de werkzaamheden uitgevoerd op een moment dat het laag water was en de temperatuur hoog was. Er zat weinig zuurstof in het water, waardoor de vissen vrij dicht naar het wateroppervlak kwamen en bij de werkzaamheden in het gedrang zijn geraakt. Waterstand en temperatuur zijn ook twee aandachtspunten die bij het maaien van de sloten van belang zijn.

Om onnodige schade aan flora en fauna te voorkomen, zullen wij tijdens ons toezicht op werkzaamheden door derden erop toezien dat onze aannemers zich aan hun wettelijke plichten houden.

Actie Wij zullen naar aanleiding van deze notitie onze aannemers op de hoogte stellen van het belang dat wij stellen in de naleving van de Flora- en faunawet. Daarnaast zullen wij waar mogelijk het toezicht verbeteren op de uitvoering van werkzaamheden door aannemers, zodat de werkzaamheden worden uitgevoerd zonder dat er leed voor dieren ontstaat.

Kapvergunning

In Houten kennen we geen kapvergunning. Alleen voor bomen met een monumentale waarde, die als zodanig geregistreerd zijn, moet een vergunning worden aangevraagd. Ook bij het kappen van een boom in de eigen tuin moet de eigenaar zich aan de regels in de flora- en faunawet houden. Onze verwachting is dat niet iedereen van de regels over het kappen of snoeien van bomen of het onderhouden van groen op de hoogte is. Om te zorgen voor bewustwording van deze regels zullen wij ieder jaar in het voor- en najaar een publicatie over onderhoud en beheer en de Flora –en faunawet verzorgen.

Actie Wij zorgen voor een publicatie in het voor- en najaar over onderhoud en beheer van groen en de regels die daarvoor gelden in de Flora- en faunawet.

Ongedierte- en plaagdierenbestrijding

Als gemeente bestrijden wij ratten in heel Houten en wespen- en bijennesten in plantsoenen. Inwoners kunnen de overlast melden via het Meldpunt Openbare Ruimte. Overig ongedierte bestrijden wij alleen in gemeentelijke gebouwen. Muskusratten worden door het Hoogheemraadschap bestreden. Inwoners kunnen wel bij ons terecht voor advies over de bestrijding van overig ongedierte en plaagdieren. Wij streven er naar in de bestrijding van deze dieren methoden te hanteren die zo min mogelijk dierenleed veroorzaken. Tot voor kort huurden wij een gecertificeerd bedrijf voor deze werkzaamheden in. Sinds 1 november 2007 hebben wij een ongedierte- en plaagdierenbestrijder in dienst. Er zullen richtlijnen worden opgesteld voor het bestrijden van ongedierte en plaagdieren en er zullen waar mogelijk zo diervriendelijke methoden gebruikt worden.

Actie Wij stellen richtlijnen op voor de bestrijding van ongedierte en plaagdieren om te waarborgen dat zo diervriendelijk mogelijke bestrijdingsmethoden worden gebruikt.

Schadebestrijding

Ook in Houten veroorzaken dieren schade, denk bijvoorbeeld aan de konijnen die gaten graven op de sportvelden of grafbedekkingen op de begraafplaats Oud Wulven opeten. Op dit moment doen zich geen structurele problemen voor. Als dieren schade veroorzaken, wordt per keer gekeken wat de beste aanpak is en hoe de schade in de toekomst het beste kan worden voorkomen. Zo is het konijnenprobleem op de begraafplaats grotendeels opgelost door een afrastering langs het hele terrein in te graven. De overlast is nu tot een minimum beperkt en een schadebestrijder hebben we tot nu toe nog niet hoeven inzetten. Uitgangspunt bij schadebestrijding is altijd een erkend bedrijf in te huren, die - daar waar mogelijk - diervriendelijke bestrijdingsmethoden hanteert. Ook worden hiervoor de benodigde vergunningen en ontheffingen bij de daarvoor bevoegde instanties, veelal de provincie, aangevraagd. In de richtlijnen, die worden opgesteld voor de bestrijding van ongedierte en plaagdieren, wordt een paragraaf opgenomen over schadebestrijding.

Actie In de richtlijnen voor ongedierte- en plaagdierenbestrijding wordt een paragraaf over schadebestrijding opgenomen.

Overlast

In Houten hebben we geen structurele overlast van dieren, zoals ganzen, duiven of zwanen. Per keer wordt, aan de hand van het aantal meldingen en eventueel gevaar, de noodzaak tot ingrijpen bepaald. Overlast zal niet door iedereen als zodanig worden ervaren. De één ervaart geluidsoverlast van ganzen, waar de ander het gezellig vindt om de ganzen te voeren en het gegak voor lief neemt. Bij eventuele bestrijding van de overlast wordt een erkend faunabeheerbedrijf ingeschakeld. In het geval van het bestrijden van overlast is ook communicatie met de buurt, de omwonenden, van groot belang.

Actie In het geval van structurele overlast van dieren zullen wij bij de bestrijding hiervan een erkend faunabeheerbedrijf inschakelen. Wij zullen over de aanpak zorgvuldig naar de belanghebbenden communiceren.

Waterkwaliteit

De waterkwaliteit in Houten wordt gecontroleerd door Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. Ze controleren het water onder andere op botulisme en blauwalg. Daarnaast controleren ze in de zomermaanden de kwaliteit van het zwemwater bij het strandje aan de Rietplas.

Botulisme komt nogal eens voor tijdens langdurige warme zomers met weinig neerslag in ondiep stilstaand water. Het is een vergiftiging die onder andere bij watervogels voorkomt en die veroorzaakt wordt door opname van voedsel en water, waarin de botulisme-bacterie voorkomt. Blauwalg kan bij temperaturen tussen de 20 en 30 graden Celsius vooral in stilstaand, voedselrijk water woekeren en gevaar opleveren voor de volksgezondheid. Blauwalgen (of blauwwieren) zijn eigenlijk bacteriën die er uitzien als wier. Drijvend aan het wateroppervlak vormen ze een blauwgroene laag die op olie lijkt. Wij voeren een aantal werkzaamheden uit die bijdragen aan de voorkoming van botulisme en blauwalg. Het verwijderen van dode dieren uit plassen en sloten levert een belangrijke bijdrage aan het voorkomen van botulisme. Afvoer vindt plaats naar de gemeentewerf. Ook wordt dit jaar in samenwerking met De Stichtse Rijnlanden het baggerplan in Houten uitgevoerd. Hierdoor worden waterdieptes tot de originele aanlegdieptes teruggebracht. Ook dit levert een bijdrage aan het tegengaan van botulisme. Om blauwalg in de Rietplas te voorkomen wordt momenteel gekeken naar de mogelijkheden van het doorspoelen van de watergangen en het realiseren van doorstroming van de Rietplas.

In het stedelijk gebied is op verschillende plaatsen de oeverbescherming in slechte staat. Na uitvoering van de grootschalige baggerwerkzaamheden zal gestart worden met het verbeteren van deze oeverbeschermingen. Er wordt nadrukkelijk afgewogen of bij de vervanging gekozen kan worden voor een natuurvriendelijke variant. In 2009 wordt een aantal standaard ontwerpen voor natuurvriendelijke oevers gemaakt, die toepasbaar zijn binnen het stedelijk gebied van Houten. Plaatselijke omstandigheden en financiële mogelijkheden zijn uiteindelijk bepalend voor de mate waarin natuurvriendelijke oevers worden aangelegd.

Actie Wij hebben aandacht voor de bestrijding van botulisme en blauwalg en voeren werkzaamheden uit om de waterkwaliteit te handhaven of te verbeteren.

Jakobskruiskruid

Recentelijk heeft de gemeente Houten het provinciale afspraken document Jakobskruiskruid ondertekend. Jakobskruiskruid komt het meest voor op zandgronden, maar verspreidt zich langs weg- en spoorbermen ook over andere delen van Nederland. De plant kenmerkt zich door haar hoge giftigheid voor grote (landbouw) huisdieren en kan uiteindelijk dodelijk zijn voor paarden, koeien, varkens, schapen en geiten. Aanleiding voor de Provincie Utrecht voor het opstellen van het afspraken document was de bezorgdheid over de toenemende verspreiding van Jakobskruiskruid in de provincie en de schadelijke gevolgen die de plant kan hebben voor vee.

In het document staan afspraken om de verspreiding van Jakobskruiskruid te voorkomen en daarmee de sterfte van vee als gevolg van het eten hiervan voor te zijn. Ook zijn afspraken opgenomen om verspreiding van het kruid op langere termijn beter in beeld te krijgen. Om verspreiding tegen te gaan, zorgt de gemeente Houten ervoor dat er geen kruiden- en bloemmengsels met Jakobskruiskruid in bermen worden gezaaid. Ook worden de groeiplaatsen van het kruid, tijdens regulier beheer, in beeld gebracht om de verspreiding in de gaten te houden. De gemeente zal op een actieve manier in haar onderhoud en beheer van de openbare ruimte invulling geven aan de afspraken in het document.

Actie Wij starten met de naleving van de afspraken in het document Jakobskruiskruid. De werkzaamheden zullen - indien mogelijk - worden meegenomen tijdens het regulier beheer en onderhoud.

5. Het goede voorbeeld

Als gemeentelijke organisatie willen wij het goede voorbeeld geven. Wij willen een betrokken gemeente zijn en onze verantwoordelijkheid nemen. Wij stellen voor dit op de volgende manier te doen.

Blijvend op de agenda

Met het opstellen en vaststellen van een notitie dierenwelzijn hebben we een begin gemaakt om dierenwelzijn op de agenda te zetten. Nu moeten we het er nog op zien te houden. Om er voor te zorgen dat de ontwikkelingen, activiteiten en acties die nu in gang gezet zijn voortgezet worden, wordt een gemeentelijke contactpersoon Dierenwelzijn aangewezen. Zij draagt zorg voor het ontwikkelen en het op de agenda houden van het thema dierenwelzijn in de gemeente Houten. Daarnaast zullen binnen de betrokken afdelingen aanspreekpunten worden aangewezen, die samen met de contactpersoon Dierenwelzijn het thema verder ontwikkelen en de acties uitvoeren.

Actie Wij wijzen een contactpersoon Dierenwelzijn aan. Daarnaast worden in de betrokken afdelingen aanspreekpunten dierenwelzijn aangewezen. Zij gaan samen de genoemde acties uitvoeren (zie bijlage 2).

Netwerken

In en om Houten zijn ook diverse organisaties en instellingen bezig met dieren en dierenwelzijn. Zij beschikken op hun terrein over veel kennis en deskundigheid. Het opbouwen van een netwerk en het verbeteren van de samenwerking tussen de gemeente en deze organisaties is voor het ontwikkelen van het beleid en de activiteiten op het gebied van dieren en dierenwelzijn van groot belang. Minimaal een keer per jaar wordt een overleg gepland. Initiatief hiervoor ligt bij de gemeente. Ook zullen wij blijven deelnemen aan de regionale en landelijke netwerken op dit gebied.

Actie Jaarlijks organiseren wij een bijeenkomst over dierenwelzijn met organisaties, instellingen en gemeentelijke aanspreekpunten.

Het goede voorbeeld van anderen

Niet alleen wij willen het goede voorbeeld geven. Ook worden in de wijken en dorpen van Houten initiatieven ontplooid, die te maken hebben met dieren en dierenwelzijn. Graag willen wij deze initiatieven ondersteunen. Niet met geld, maar met de inzet van mensen. Elk wijkcluster in Houten heeft een eigen wijkteam dat, zorgt voor het dagelijkse onderhoud in de wijk. Zij kunnen faciliteren bij de uitvoering van initiatieven. Zo hebben de wijkteams eerder al meegeholpen met het plaatsen van twee ooievaarspalen op het natuureiland in de Rietplas en in het buitengebied. Zij hebben ook een oeverwaluwwal op de biezenvelden aangelegd.

Actie Wij zetten onze wijkteams in bij ondersteuning van (bewoners)initiatieven die te maken hebben met dieren en dierenwelzijn.

Bedrijfsrestaurant

Als gemeentelijke organisatie willen we het goede voorbeeld geven, ook op het gebied van het kopen en eten van duurzame producten. Op dit moment heeft ons bedrijfsrestaurant een beperkt aantal biologische producten in haar assortiment. Om de bekendheid met duurzame, diervriendelijke producten en het gebruik daarvan onder onze medewerkers te vergroten, willen wij in ons bedrijfsrestaurant en tijdens recepties en andere gelegenheden, meer biologische en diervriendelijke producten aanbieden.

Actie In overleg met onze externe cateraar willen wij het aanbod van diervriendelijke en biologische producten in ons bedrijfsrestaurant en tijdens ander gelegenheden vergroten.

Inkoopbeleid

In 2010 moeten gemeenten bij 50% van haar inkopen en aanbestedingen duurzaamheid als zwaarwegend criterium meenemen. Om deze slag te maken moet Houten het begrip duurzaamheid integreren in haar inkoopbeleid. Duurzaam omvat naast milieuaspecten ook onderwerpen op het gebied van de mensenrechten, zoals het tegengaan van kinderarbeid en het stimuleren van minimaal aanvaardbare arbeidsomstandigheden. Hiervoor haakt Houten aan bij landelijke ontwikkelingen. Mochten op dit gebied landelijke ontwikkelingen een rol gaan spelen, dan zullen wij hiervan kennis nemen en onderzoeken of deze bij ons inkoopbeleid aansluiten. Aangezien ook de eventuele financiële consequenties hiervan nog niet duidelijk zijn, zijn wij voor nu terughoudend.

Actie Wij houden de landelijke ontwikkelingen op het gebied van inkoopbeleid in de gaten op het thema diervriendelijkheid.

Maatschappelijk betrokken ondernemen

Ook de gemeente wil graag haar maatschappelijke gezicht laten zien. Dit gebeurt onder andere op de jaarlijkse Make A Difference Day. Dit is een landelijke dag waarop mensen hun maatschappelijke betrokkenheid en vrijwillige inzet tonen. In Houten doen veel medewerkers van bedrijven en organisaties mee. Zo maken zij samen het verschil.

In het collegevoorstel maatschappelijke betrokken ondernemen (mbo) van september 2006, worden verschillende mogelijkheden geschetst om hieraan vorm te geven. Zo wordt ook besloten om twee keer per jaar een project te organiseren, waaraan medewerkers van de verschillende afdelingen deel kunnen nemen. Wij vinden dat het kader van het mbo zich niet alleen leent voor activiteiten met mensen, maar ook voor activiteiten op het gebied van dieren en dierenwelzijn. In 2008 organiseren wij in samenwerking met organisaties die zich met dierenwelzijn en dieren bezighouden, opierendag een leuke activiteit waarin dierenwelzijn centraal staat. Afhankelijk van de ervaringen wordt de activiteit jaarlijks herhaald.

Actie Wij organiseren een activiteit in het kader van mbo opierendag 2008.

Voorlichting

Wij vinden communicatie over onze activiteiten op het gebied van dierenwelzijn van groot belang. Voor communicatie over gemeentelijke activiteiten en ontwikkelingen zetten wij de gemeentelijke kanalen in: de website, gemeentegids, Houten Actueel, etc. Afhankelijk van het onderwerp kijken we welk instrument zich waar het best voor eigent. Er wordt in ieder geval op de website een pagina ingericht met daarop informatie over opvang van dieren en links naar dierenwelzijnsorganisaties in de regio.

Actie In overleg met de afdeling BCJ zetten wij de beschikbare communicatie-instrumenten in voor de communicatie over dieren en dierenwelzijn.

6. Financiën

Met de notitie *Zorg voor dieren!* willen wij de zaken rond dieren en dierenwelzijn op een meer professionele manier aanpakken. Dit betekent dat we niet meer kunnen volstaan met de huidige financiële bijdrage aan de organisaties die bijvoorbeeld onze opvang verzorgen. De vergoedingen voor dienstverlening moeten redelijk zijn en in verhouding staan tot de geleverde dienst. Op dit moment staat alleen de bijdrage aan het Dierentehuis Zeist in onze begroting. De overige uitgaven komen uit andere budgetten. Momenteel geven wij meer uit dan wij aan beschikbare middelen hebben.

De begrote uitgaven omvatten voor het grootste deel kosten voor de opvang en het vervoer van dieren. Dit zijn wettelijke taken die wij op een voldoende en professionele manier willen uitvoeren. Het is onvermijdbaar om hiervoor de benodigde middelen ter beschikking te stellen.

Welke dienst of activiteit	2007 (werkelijk besteed)	Begroot	2008 e.v. (benodigd)
Opvang van katten, honden en overige dieren	€ 6.800	€7.623	€ 10.750
Vervoer voor dieren – Dierenambulance	€ 3.200	€ 825	€ 5.000
Vergoedingen, acties en communicatie	€ 500		€ 2.250
	€10.500		€ 18.000
Begroot		€8.448	€ 8.448
Benodigd			€ 9.552

Actie Het financiële effect, ad. €9.552, zal verwerkt worden in de 1^e bestuursrapportage 2008.

Opvang van honden, katten en overige dieren

Vergoeding Dierentehuis Zeist e.o.

Al jaren doneren wij een bijdrage aan Dierentehuis Zeist e.o. als tegemoetkoming in de kosten voor de opvang van gevonden honden en katten uit Houten. Uit de betreffende jaarrekening 2005 komt naar voren dat door het Dierentehuis 60 katten en drie honden uit Houten zijn opgevangen. Het bedrag van €6.800 wordt door de opvang gebruikt voor de opvang en verzorging van de dieren. Katten kosten €6 en honden €10 per dag. Dit komt voor 14 dagen op een totaal van €5.460. De rest van het bedrag wordt gebruikt voor dierenartskosten, langer verblijf dan 14 dagen (omdat nog geen eigenaar gevonden is) en de zg. capaciteitskosten, zoals onderhoudskosten, personeelskosten etc. Om de jaarlijkse stijging van deze kosten te dekken, stellen wij voor een bedrag van €7.250 op te nemen.

Dierenbescherming Zeist e.o.

In de periode van 1 januari t/m 30 juni 2007 heeft de Dierenbescherming Zeist de noodopvang van 297 dieren verzorgd, van cavia tot vogel en van hangbuikzwijn tot tamme rat. Hiervan kwamen twaalf dieren uit Houten. Dit waren twaalf cavia's, een fret, vijf konijnen en vier schildpadden. De Dierenbescherming Zeist verzorgt de noodopvang van dieren uit Houten, maar ook uit Amerongen, Bunnik, De Bilt, Doorn, Driebergen, Leersum, Maarn, Wijk bij Duurstede en Zeist. Ook worden dieren van buiten deze regio opgevangen. Zeist stond in deze periode op de eerste plaats met 36 dieren en Houten op de derde plaats met twaalf dieren.

Tot op heden betalen wij de Dierenbescherming niet voor haar diensten. Dit komt omdat wij van de Dierenbescherming hier - tot voor kort - nooit een verzoek voor ontvingen. Wij vinden het van groot belang onze wettelijke taken en plichten op een meer dan voldoende manier in te vullen. Als wij die werkzaamheden uitbesteden, dan moeten wij de organisatie die onze plicht uitvoert faciliteren. Aangezien de Dierenbescherming voor een groot aantal gemeenten de noodopvang verzorgt, zullen wij in het komende jaar ons overleg met deze organisatie en de overige gemeenten voortzetten. Dit om te komen tot een redelijke vergoeding voor de diensten per gemeente.

Om te komen tot de in het overzicht genoemde bijdrage gebruiken wij de volgende berekening. Wij gaan uit van 25 gevonden dieren per jaar en gebruiken voor de berekening een gemiddelde van de verzorgingskosten die door Dierentehuis Zeist worden gehanteerd, te weten €8. De dagelijkse kosten voor deze dieren gedurende 14 dagen zijn dan €2.800. Daarnaast worden nog diverse andere kosten gemaakt, waaronder dierenartskosten. Aangezien wij op dit moment niet weten om welk bedrag het hier gaat, stellen wij voor een totaalbedrag van €3.500 op te nemen. In het komende jaar zullen wij overleggen met de Dierenbescherming om meer duidelijkheid te krijgen over het exacte bedrag.

Dierenambulance

Met de Dierenambulance Utrecht zijn afspraken gemaakt dat een ritprijs van €40 wordt betaald voor het vervoer van gewonde en dode dieren. Dierenambulance Utrecht heeft aangegeven niet meer in Houten te kunnen rijden, doordat hun werkgebied te groot is geworden met de realisatie van Leidsche Rijn. Op dit moment worden gesprekken gevoerd met de Dierenbescherming Zeist om te komen tot een dierenambulance voor Houten. De eerste signalen zijn dat dit hogere kosten met zich meebrengt. We schatten dat dit tussen de €5.000 en €8.000 per jaar gaat kosten. Positieve ontwikkeling is dat de gemeente Nieuwegein de wens heeft uitgesproken zich bij 'onze' dierenambulance aan te willen sluiten. Dit zou een mindering in de kosten kunnen betekenen doordat, de gemeente Nieuwegein ook bijdrage levert. Wij stellen voor een bedrag van €5.000 op te nemen. In 2008 zullen wij overleggen met de Dierenbescherming over de werkelijke kosten voor Houten.

Vergoedingen, acties en communicatie

Op dit moment worden de kosten die dierenartsen maken voor de verzorging en behandeling van in noodgeraakte in het wilde levende dieren incidenteel vergoed. Wij willen onze zorgplicht op een goede manier invullen en voelen ons ook verantwoordelijk voor de verzorging en behandeling van deze dieren. Dierenartsen moeten dan ook een financiële bijdrage krijgen in de kosten die zij maken. Wij zullen over de voorwaarden voor deze vergoeding in overleg treden met dierenartsen.

Daarnaast willen we in samenwerking met de Dierenbescherming en de Houtense dierenartsen een jaarlijkse chipactie voor honden én katten organiseren en andere activiteiten of aspecten van dierenwelzijn in Houten verder onder de aandacht te brengen.

Wij stellen voor hiervoor €2.250 op te nemen.

Bijlage 1 - Resultaat en acties *Zorg voor dieren!*

Resultaat

Met de notitie *Zorg voor dieren!* scheppen wij een integraal raamwerk voor het verbeteren en ontwikkelen van de zorg voor dieren en het dierenwelzijn in de gemeente Houten. In belangrijke mate gaat het om voortzetting of aanpassing van bestaande activiteiten. Ook staan een aantal nieuwe acties op stapel. Gezien de hoeveelheid zullen wij niet alle acties in het komende jaar kunnen afronden. Wat wij in 2008 in ieder geval op orde willen hebben is de uitvoering van de wettelijke taken en plichten die wij als gemeente voor de opvang van dieren hebben. Wij zullen deze verplichtingen, binnen de mogelijkheden die wij tot onze beschikking hebben, zo ruim mogelijk invullen.

Acties

1. *Opvang van dieren*

- ✚ Met Dierentehuis Zeist e.o. en de Dierenbescherming Zeist maken wij in 2008 afspraken over dienstverlening voor de opvang en vervoer van dieren en onze vergoeding daarvoor. Deze afspraken worden jaarlijks geëvalueerd.
- ✚ In aanvulling op de afspraken met Dierentehuis Zeist e.o. en de Dierenbescherming maken wij in 2008 afspraken met de Houtense dierenartsen over vergoeding van de verzorging en behandeling van in noodgeraakte of gewonde in het wild levende dieren.
- ✚ Wij gaan in overleg met Amivedi richtlijnen voor registratie van dode dieren opstellen. Wij zullen ervoor zorgen dat het werkproces op het afvalscheidingsstation hierop wordt afgestemd. Een chipreader is inmiddels aangeschaft.
- ✚ Wij reserveren in aanloop naar 2011 een financiële bijdrage voor de organisatie van een jaarlijkse chipactie voor honden en katten in samenwerking met de Houtense dierenartsen en de Dierenbescherming.
- ✚ Wij maken in 2008 afspraken met de Dierenwelzijnsorganisaties om samenwerking tijdens crises in het proces *Opvang en Verzorging* verder uit te werken.

2. *Dieren voor vermaak, educatie en recreatie*

- ✚ Wij zijn voornemens om in Houten evenementen met wilde dieren te verbieden zodra de wetgeving dit mogelijk maakt.
- ✚ In 2008 gaan wij in overleg met de Stichting Kinderboerderij om afspraken te maken over de kwaliteit van de zorg voor dieren en andere aspecten die het met welzijn van de boerderijdieren te maken hebben.
- ✚ Wij vragen de LID om een kopie van de meldingen van dierenmishandeling en dierenleed in de gemeente Houten aan ons te sturen, zodat wij hiervan een overzicht hebben. Wij kunnen dan - indien nodig - actie ondernemen.

3. *Beleid en regelgeving*

- ✚ Wij gaan voort op de ingeslagen weg (Landschapsbeleidsplan).
- ✚ Wij voeren eventuele acties uit in het kader van het hondenbeleid.

4. *Bouwen, onderhoud en beheer*

- ✚ Wij zullen naar aanleiding van deze notitie onze aannemers op de hoogte stellen van het belang dat wij stellen in de naleving van de Flora- en faunawet. Daarnaast zullen wij waar mogelijk het toezicht verbeteren op de uitvoering van werkzaamheden door aannemers, zodat de werkzaamheden worden uitgevoerd zonder dat er leed voor dieren ontstaat.
- ✚ Wij zorgen voor een publicatie in het voor- en najaar over onderhoud en beheer van groen en de regels die daarvoor gelden in de Flora- en faunawet.
- ✚ Wij stellen richtlijnen op voor de bestrijding van ongedierte en plaagdieren om te waarborgen dat zo diervriendelijk mogelijke bestrijdingsmethoden worden gebruikt.
- ✚ In de richtlijnen voor ongedierte- en plaagdierenbestrijding wordt een paragraaf over schadebestrijding opgenomen.
- ✚ In het geval van structurele overlast van dieren zullen wij bij de bestrijding hiervan een erkend faunabeheerbedrijf inschakelen. Wij zullen over de aanpak zorgvuldig naar de belanghebbenden communiceren.

- ✚ Wij hebben aandacht voor de bestrijding van botulisme en blauwalg en voeren werkzaamheden uit om de waterkwaliteit te handhaven of te verbeteren.
- ✚ Wij starten met de naleving van de afspraken in het document Jakobskruiskruid. De werkzaamheden zullen - indien mogelijk - worden meegenomen tijdens het regulier beheer en onderhoud.

5. *Het goede voorbeeld*

- ✚ Wij wijzen een contactpersoon Dierenwelzijn aan. Daarnaast worden in de betrokken afdelingen aanspreekpunten dierenwelzijn aangewezen. Zij gaan samen de genoemde acties uitvoeren (zie bijlage 2).
- ✚ Jaarlijks organiseren wij een bijeenkomst over dierenwelzijn met organisaties, instellingen en gemeentelijke aanspreekpunten.
- ✚ Wij zetten onze wijkteams in bij ondersteuning van (bewoners)initiatieven die te maken hebben met dieren en dierenwelzijn.
- ✚ In overleg met onze externe cateraar willen wij het aanbod van diervriendelijke en biologische producten in ons bedrijfsrestaurant en tijdens ander gelegenheden vergroten.
- ✚ Wij houden de landelijke ontwikkelingen op het gebied van inkoopbeleid in de gaten op het thema diervriendelijkheid.
- ✚ Wij organiseren een activiteit in het kader van mbo opierendag 2008.
- ✚ In overleg met de afdeling BCJ zetten wij de beschikbare communicatie-instrumenten in voor de communicatie over dieren en dierenwelzijn.

6. *Financiën*

- ✚ Het financiële effect, ad. €9.552, zal verwerkt worden in de 1^e bestuursrapportage 2008.

Bijlage 2 - Coördinator dierenwelzijn en aanspreekpunten per afdeling

Afdeling	Wie	Wat
Openbare Werken	Marlys Schild	Coördinator Dierenwelzijn
Openbare Werken	Weinand Pin	Aanspreekpunt Dierenwelzijn
Facilitaire Zaken	Gerard Raaphorst	Aanspreekpunt Dierenwelzijn
Milieu	Koen Helling	Aanspreekpunt Dierenwelzijn
Bouwzaken	Maurice Pot	Aanspreekpunt Dierenwelzijn
Ruimtelijke Beleid	Gerda den Besten	Aanspreekpunt Dierenwelzijn
Personeel & Organisatie	Ria Fielmich	Aanspreekpunt Dierenwelzijn
Welzijn	Antoinette Smits	Aanspreekpunt Dierenwelzijn
Sociale Zaken	Koen Stringa	Aanspreekpunt Dierenwelzijn
Projectontwikkeling	Eugene Wiss	Aanspreekpunt Dierenwelzijn
Brandweer	Boukje Nijdeken	Beleidsmedewerker Crisisbeheersing
Bedrijfsvoering Communicatie & Juridische zaken	Karin van Rijnsoever	Communicatieadviseur

Bijlage 3 - Bijschriften gebruikte foto's en afbeeldingen

Opvang van Dieren

Links

Brand in 't Zandt – foto ANP/Dennis Beek

Rechts

Bobby uit Dierentehuis Zeist e.o. heeft een goed thuis gevonden in Maartensdijk

Dieren voor educatie, vermaak en recreatie

Links

Wateronderzoekjes – Natuur en Milieueducatie Houten

Midden

Kinderboerderij Houten

Rechts

Leeuw

Beleid en regelgeving

Links

Aanduidingsbordje losloopgebieden voor honden in Houten.

Midden

Het plaatsen van een ooievaarspaal op het natuurontwikkelingeiland in de Rietplas door de Milieuwerkgroep Houten (24 maart 2007)

Rechts

Groene postzegel (januari 2008) – TNT Post

Bouwen, onderhoud en beheer

Links

Wegvangen ganzen op de Kievitweide door erkend faunabeheerbedrijf (juni 2005)

Midden

Jakobskruiskruid

Rechts

Oeverzwaluw

Het goede voorbeeld

Links

Logo Make a Difference Day

Midden

Friesche Vlag melk van koeien uit de wei

Links

Het plaatsen van een ooievaarspaal op het natuurontwikkelingeiland in de Rietplas de Milieuwerkgroep Houten werd o.a. ondersteund door het uitlenen van een boot (24 maart 2007)